

Vänersborgs kommun

BARNKONSEKVENSPANALYS

Detaljplan för sportcentrum och Torpagärdet

Vänersborg

Barnkonsekvensanalys för sportcentrum och Torpagärdet

Projektgrupp Vänersborgs kommun:

Angelika Lunnari, planarkitekt, miljö- och byggnadsförvaltningen

Lovisa Larsson, planhandläggare, miljö- och byggnadsförvaltningen

Beslut: Byggnadsnämnden, 2023-10-31, § 116

Samråd: 20 nov 2023 - 15 jan 2024

Fotografier: Foto på barnen är godkända att använda i dessa sammanhang.

Källorna är <https://unsplash.com/>, <https://pixabay.com/sv/> och Mostphotos.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION.....	1
Vad är en barnkonsekvensanalys (BKA)?.....	2
Varför görs en BKA?.....	2
Mål och program rörande barn- och ungdomsfrågor.....	3
Om detaljplanearbetet.....	7
Kommunens dialogprocess.....	7
2. ANALYS.....	10
Sammanhållen stad.....	11
Barnvänliga miljöer och platser.....	12
Vardagsliv.....	13
Identitet.....	14
Trygghet.....	15
3. DIALOG.....	16
4. SLUTSATSER.....	31
5. FORTSATT ARBETE.....	33
6. REFERENSER.....	35
7. BILAGOR.....	37

1. Introduction

1.

INTRODUKTION

Detta dokument är en del av handlingarna till detaljplanen för sportcentrum och Torpagärdet. För att möjliggöra detta dokument och detaljplanen har kommunen genomfört ett gediget dialogarbete med barn och unga från olika åldersgrupper i Vänersborg.

Vad är en barnkonsekvensanalys (BKA)?

Barnen är Sveriges yngsta medborgare och utgör en femtedel av befolkningen. Det lever dessutom allt fler barn i de urbana miljöerna och den utvecklingen kommer inte att avstanna under lång tid framöver. BKA syfte är att säkerställa barnens och ungas rättigheter angående beslutsfattande av en verksamhet. Det är ett verktyg som visar vilka konsekvenser planering, utformning eller förvaltning kan få för barn och unga. Deras vardag utspelar sig idag i bostadsområden, längs skolvägar, i parker, på torg, lekplatser och skolgårdar. Erfarenheterna som barnen och de unga får i sin vardagsmiljö kommer att präglade dem framöver och utgöra deras referensram i livet. I dagsläget finns det ingen nationell fastställd

modell utan det är ett arbete som varje kommun får utforma för att säkerställa att deras rättigheter fastställs.

I barnkonventionen artikel 3.1 står det att *”alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa”*. Därför är det viktigt att kartlägga barn och ungas rörelser, behov samt uppfattningar om det berörda området och närmiljön. Detta är ett försöka fånga deras perspektiv på den fysiska och sociala förändringen som kommer att ske i och med möjliggörandet av detaljplanen för sportcentrum och Torpagärdet. Det medför en helhetsbedömning av vad som är den bästa lösningen för barnen och de unga. Dock är det viktigt att komma ihåg att barnen och de unga inte är en homogen grupp utan har olika förutsättningar och behov.

Varför görs en BKA?

Stadsbyggandet ska främja alla; barn som gamla. Det ska främja rörelsefrihet samt tillgång till attraktiva och trygga platser i det offentliga rummet, vilket är en del av samhällets åtagande till Barnkonventionen som är lag i Sverige. Sverige var en av de första länderna som fastställde Barnkonventionen som ett lagrum och den säkerställer att alla barn och unga ska ha samma rättigheter och lika mycket värde. Denna huvudprincip som Barnkonventionen har är att barnets bästa ska alltid komma i första hand. Sverige har förbundit sig att tillgodose barnens sociala, ekonomiska

och kulturella rättigheter. Det medför att de som har funktionsnedsättningar har rätt att delta aktivt i samhället på samma villkor som alla andra. På så vis främja deras självförtroende och möjligheter att få leva ett fulländat liv. Forskningen påvisar att gröna områden och naturområden erbjuder en rik variation som gör att barnen lockas till lek samt stimulerar barnens och de ungas nyfikenhet, rörelse och lärande. Det kan i sin tur leda till ett ökat intresse för natur och ekologi och i det längre perspektivet leda till att de börjar värna för ekologiska samband och miljöer. Dessa två komponenter gynnar barnens utveckling, bidrar till ekosystemtjänster och en hållbar ekonomi.

En BKA skapar ökad förståelse och kunskap om möjligheter och användande av platsen samt identifiering av viktiga sociala aspekter som måste hanteras i arbetet med detaljplanen. Barnen och de unga ska kunna hitta miljöer som de anser vara trygga, trivsamma och tillgängliga. Där de kan mötas och vistas på sina egna villkor. Alla barn och unga har rätt till lek, vila och fritid enligt Barnkonventionen artikel 31; *”Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och*

lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.” Barnens och de ungas åsikter, upplevelser och kunskap om deras egen vardag och närmiljö har därför stor betydelse.

Det är av yttersta vikt att möjliggöra miljöer som främjar barnens och de ungas välbefinnande och utveckling, eftersom den första tiden präglas av utveckling och inläring. Att kunna ge plats för lek är att tillgodose fysisk, kognitiv och social utveckling. De behövs yta för att kunna leka, återhämta sig och få rörelse, men även för att få vara ensam. Möjlighet till lek är också det främsta redskapet i människans utveckling till att bli en balanserad vuxen.

Plats för barn och unga är A och O i en god livsmiljö. Platser där de kan röra sig fritt, bli stimulerade samt erbjudas variation och utrymme för fantasi genom lek och samvaro. Att kunna skapa trygga lekzoner samt få igång lekluften är högt prioriterat, eftersom barnens känslomässiga utveckling är nära knuten till att leka. Genom lekandet kan de hantera svåra upplevelser samt öka sin förståelse och kunskap om sig själva och omvärlden.

Barnen och de unga delas också upp i privilegierade barn och barn som ingår i familjer med svaga ekonomier. De privilegierade barnen får en större referensram med bättre grundförutsättningarna än vad barnen i famil-

jer med svaga ekonomier får. Deras vardag berikas med resor, fritidsaktiviteter och andra tillgångar som exempelvis sommarställen. Barnen i familjer med svaga ekonomier kanske inte ens lämnar sin stadsdel förrän de är tvungna att byta skola i de övre tonåren. Barnen blir därför hänvisade till miljön som finns runtomkring dem, vilket slår hårt mot dem. Eftersom de har små möjligheter att göra aktiva val och förändringar för att kunna få se och uppleva andra miljöer i sin hemstad eller samhälle.

Barnfattigdomen ökar alltmer och många familjer har inte råd att erbjuda sina barn fritidsaktiviteter. Alla barn och unga har rätt att få växa upp i en trygg och lekvänlig miljö. Det förutsätter kännedom om de växande skillnaderna i barns och ungas uppväxtvillkor. För att kunna möta ojämlikheten måste kunskaper och erfarenheter från de berörda barnen och unga få höras om deras vardag och livsmiljö. För att kunna möjliggöra för en hållbar stad och livsmiljö måste barnen och de unga få plats i samhället där de kan erbjudas trafiksäkra skolvägar, upplevelser i parker och offentliga rum, rymliga skolgårdar, lekområden och andra upplevelser som inte kostar pengar att få använda samt att områdena ska finnas där barnen bor. Därför valde Vänersborgs kommun att upprätta en BKA för att säkerställa att barn och unga får sina rättigheter säkerställda under arbetet med detaljplanen för sportcentrum och Torpagärdet.

Kommunen utgick från en checklista för att få fram vilka frågor som behövde hanteras, se *bilaga 1*. Mer om detta kan ni också läsa under avsnittet *Analys* på sida 10.

Barnkonventionen består av 54 artiklar och ytterligare artiklar som detaljplanearbetet berör än de som nämns ovan är; artikel 2 – *alla barn har samma rättigheter och lika värde*, artikel 3 – *barnets bästa ska beaktas i alla beslut som berör barn*, artikel 4 – *konventionsstaterna ska till fullo utnyttja sina resurser för att förverkliga barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter*, artikel 6 – *alla barn har rätt att överleva och utvecklas*, artikel 12-15 – *barnen har rätt att uttrycka sin åsikt i alla frågor som berör dem*, artikel 23 – *barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället* och artikel 26-27 – *varje barn har rätt till den levnadsstandard som är skälig för att trygga barnets utveckling*.

Mål och program rörande barn- och ungdomsfrågor

Internationella mål

Agenda 2030

Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställningen till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet. Den består av 17 globala mål och 169 delmål. Målet är att till år 2030 ska världen nå en social, ekonomisk och miljömässig hållbar

Målen i Agenda 2030. Källa: Regeringskansliet

utveckling utan att äventyra de kommande generationerna att kunna tillfredsställa sina egna behov.

Grunden för Agenda 2030 är att ingen människa ska lämnas utanför. Fokuset har därför varit på att stärka de utsatta grupperna såsom barn, unga, personer med funktionsnedsättning och nationella minoriteter. I arbetet med detaljplanen och BKA har fem delmål identifierats och de är delmål 3 *God hälsa och välbefinnande*, delmål 5 *Jämställdhet*, delmål 10 *Minskad ojämlikhet*, delmål 11 *Hållbara städer och samhällen* och delmål 15 *Ekosystem och biologisk mångfald*.

God hälsa och välbefinnande

Det är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att kunna bidra till samhällets utveckling.

Jämställdhet

Jämställdhet är en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling. Det nås när flickor och pojkar har samma rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Det handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Västståndet i samhället ökar när kvinnor och flickor bidrar på lika villkor med

sina resurser och kunskaper som de övriga i samhället. Det är en viktig drivkraft för den vidare utvecklingen när den gemensamma förmåga och initiativkraft tas om hand.

Hållbara städer och samhällen

Till år 2050 väntas det att 70% av världens befolkning bor i urbana områden. Urbaniseringen sker mycket fort och de stora inflyttningarna ställer krav på frågor rörande ekologi, ekonomi och den sociala hållbarheten.

De växande urbana områdena utformar nya möjligheter för den ekonomiska tillväxten, men bidrar också till de ökade klyftorna, ojämställdheten och påfrestningarna på ekosystemen. En hållbar stadsutveckling innefattar hållbart byggande och planering av parker, torg, transporter, bostäder och trygghet för att nämna några parametrar. Det är viktigt att ta hänsyn till behoven som finns bland barn och unga, barn och unga med funktionsnedsättning och flickor.

Ekosystem och biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden är avgörande för jordens livsuppehållande system. Den bidrar till en ökad motståndskraft i ekosystemen. Utmaningen som finns i dagsläget är att tillgodose mänsklighetens behov utan att den biologiska mångfalden undergrävs samt en hållbar användning av ekosystemtjänster. Därför är det viktigt med en långsiktig hållbar användning av naturresurser och ekosystemtjänster.

Nationella mål

Svenska miljömålen

Det är ett övergripande mål som ska möjliggöras till nästa generation lämnar över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta; utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De svenska miljömålen anger riktningen för samhällsomställningen som behöver ske inom en generation och de består av ett generationsmål och 16 stycken miljökvalitetsmål. Det miljökvalitetsmålet som berör BKA är *God bebyggd miljö*.

God bebyggd miljö innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska vara en bra och hälsosam livsmiljö som medverkar till en god regional och global miljö. Utformningen av utemiljöerna är viktigt för att kunna skapa bra förutsättningar till en god livsmiljö och bidra till attraktiva platser.

Folkhälsomålen

Det folkhälsopolitiska ramverket består av ett övergripande nationellt folkhälsopolitiskt mål och åtta stycken målområden. Fokuset ligger på det övergripande målet Jämlig hälsa med syftet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlig hälsa samt livsvillkor. Av de åtta målområden som finns i det övergripande målet Jämlig hälsa påverkar detaljplanarbetet för sportcentrum och Torpagärdet målområde 5 *Boende och närmiljö*, målområde 6 *Levnadsvillkor* och målområde 7 *Kontroll, inflytande och delaktighet*.

En god och jämlig hälsa - åtta målområden

Nationella folkhälsomålen.
Källa: Folkhälsomyndigheten

Boende och närmiljö

Samhällsplaneringen bör motverka segregationen och exponeringen av skadliga miljöfaktorer samt främja god luftkvalitet, minskat trafikbuller och tillgång till grönområden.

Med ett jämlikhets- och hälsoperspektiv i samhällsplaneringen kan det möjliggöra förändringar som kan påverka människors levnadsvillkor och minska ojämlikheten i hälsa.

Levnadsvanor

Hälsosamma levnadsvanor främjar god hälsa. För att kunna åstadkomma en bra hälsa är det viktigt att ge människor möjligheter till hälsosamma levnadsvanor och så långt som möjligt ta hänsyn till de olika sociala grupperna samt deras påverkan i dess levande. För att bidra till god och jämlig hälsa behöver insatserna vara främjande och förebyggande.

Kontroll, inflytande och delaktighet

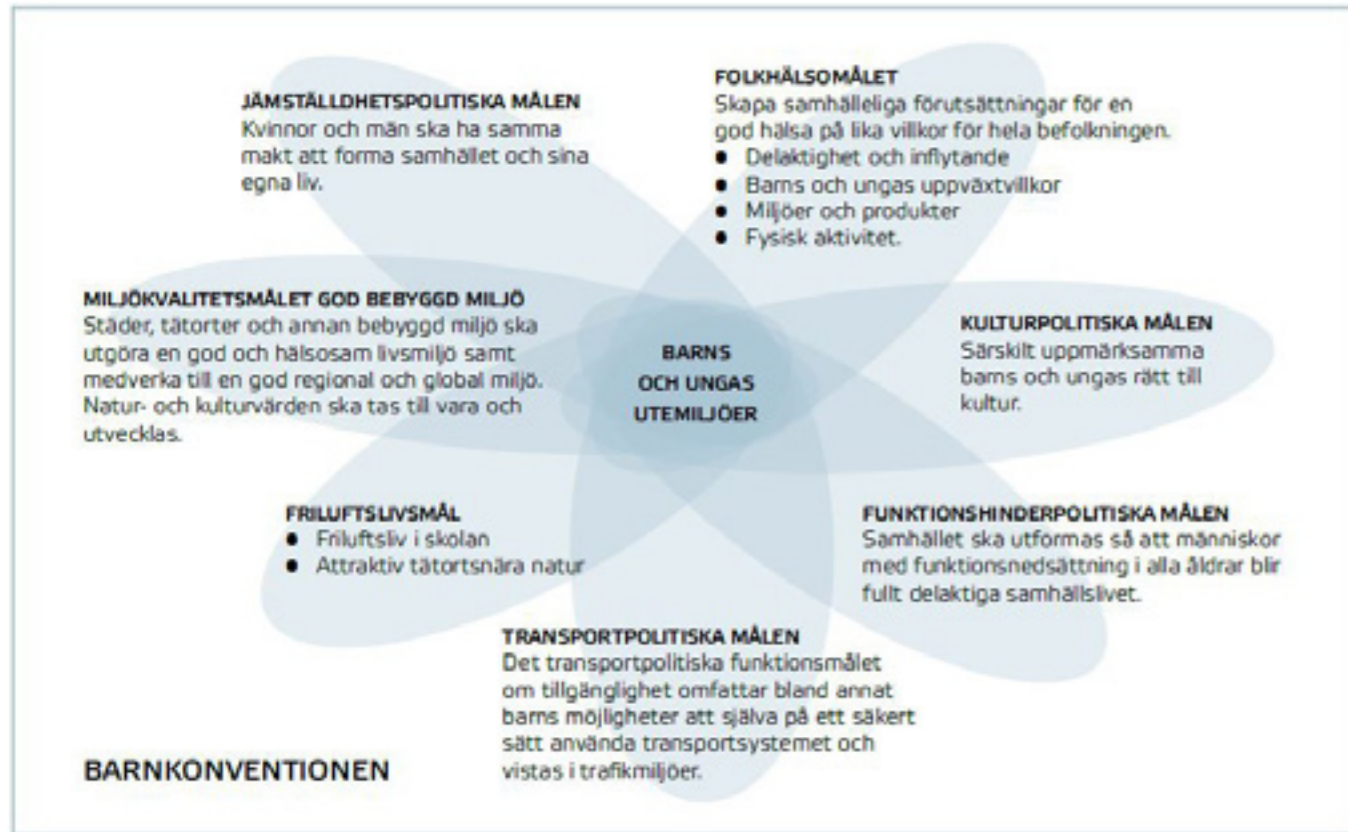
Det finns tydliga socioekonomiska skillnader i grad av kontroll, inflytande och delaktighet. För att kunna möjliggöra en god och jämlig hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet.

För att motverka diskriminering och annan kränkande behandling är det viktigt att arbeta med frågor som rör de mänskliga rättigheterna.

Övriga relevanta mål

Utöver de nationella målen som nämns ovan finns det också andra mål som är relevanta. De är funktionshinderspolitiska mål, friluftslivspolitiska mål, det kulturpolitiska målet och det nationella målet för jämställdhet. Hur de påverkar barnens och ungas rättigheter beskrivs i figuren på nästkommande sida.

De övriga målen rörande barn och unga
Källa: Boverket

Regionala mål

Barn och ungas fysiska aktivitet

Fysisk aktivitet är grundläggande för ett gott liv då det gynnar den fysiska och psykiska hälsan. Bra fysisk aktivitet påvisar förbättrad hälsa och minskat vårdbehov på lång och kort sikt. Den fysiska aktiviteten har också en positiv effekt på minnet, koncentrationen och inlärningen. Tyvärr är det endast 44% av

av pojkarna och 22% av flickorna i Västra Götalandsregionen (VGR) som når upp till rekommenderad nivå på 60 minuter fysisk aktivitet per dag. Aktivitetsnivån minskar med åldern och det är speciellt tonårsflickor som är minst aktiva.

VGR's handlingsplan för fysisk aktivitet har två övergripande mål och de är; att fler barn och unga i Västra Götaland når rekommendationen om 60 minuters fysisk aktivitet per dag

och att minska skillnaderna i aktivitetsnivån genom att rikta insatser till grupper som jämförelsevis är mindre aktiva. Handlingsplanen bygger på ett antal utgångspunkter och de är; jämlik hälsa och jämlik vård, hälsofrämjande insatser som börjar tidigt, insatser behöver involvera vårdnadshavare och familj, helhetsperspektivet – åtgärder inom flera olika arenor, samverkan med andra aktörer i samhället, generella insatser som omfattar barn och riktade insatser till särskilt utsatta grupper samt koppla ihop fysisk aktivitet för barn och unga med andra prioriterade initiativ och processer inom regionen. VGR målbild omfattar fyra "arenor" och fyra övergripande mål, se figuren nästkommande sida. Alla fyra "arenor" påverkar barn och unga på ett eller annat sätt, men speciellt inne- och utemiljöer, fritid samt förskola och skola.

Inne- och utemiljöer

Arenan syftar till att tillhandahålla offentliga utrymmen som uppmuntrar till fysisk aktivitet. VGR betonar vikten av rörelse och därför behöver det erbjudas miljöer som lockar till rörelse. För mindre barn är rörelse ingen isolerad aktivitet utan integrerade. Större barn och unga är generellt mer stillasittande, men också de leker. Då är det viktigt att skapa miljöer som inspirerar till det. För att barn ska kunna utvecklas och byggas ska de inkluderas och tillfrågas. Positivt är om ett konceptprogram utformas för att stödja deras intressen.

Programmet ska avse miljöer som har identifierats som särskilt betydelsefulla och beskriva riktlinjer till miljöer för rörelse och lek. Detta program ska vara styrande vid framtida utveckling. Utöver BKA har också *Utvecklingsprogram* för utemiljön upprättats för att säkerställa alla barn och ungas möjligheter att kunna nå de internationella, nationella och regionala målen.

Fritid

Fritid hanterar frågor om barn och ungas rörelse på fritiden. Stillasittandet ökar och barn och unga rör sig mindre på fritiden än vad de gör under sin skoltid. Barn och unga som är aktiva i idrotts- och föreningslivet är mer fysiskt aktivt än andra. De som någon gång har varit aktiva i en förening visar också en högre fysisk aktivitet vid vuxen ålder.

Natur och friluftsliv är viktigt för att främja rörelse hos barn och unga. Termen physical literacy (rörelseförståelse) förklarar hur

VGR målbild Källa: Västra Götalandsregionen

motivation, kunskap, fysisk kompetens samt fysisk självkänsla samverkar och skapar förutsättningar för ett livslångt intresse för fysisk aktivitet. Detta är något som VGR arbetar med för att få ett ökat intresse för den fysiska aktiviteten samt att få fler barn och unga i rörelse.

Förskola och skola

Förskolor och skolor är viktiga parametrar när det gäller barn och unga. Det är här de tillbringar mest tid på dygnet och det är också här de allra flesta når. En liten förändring inom skolan kan medföra stora effekter på barnens och ungas fysiska aktivitet. Det övergripande målet är att bidra till en rörelserik förskola och skola. Här kan kommuner generellt sett arbeta med infrastrukturen för att få fler barn och unga att gå eller cykla till skolan.

Om detaljplanarbetet

Kommunstyrelsen tog beslut om att starta ett planarbete för sportcentrum och Torpagärdet 2021-06-09, § 120. Då var syftet med planarbetet att utreda möjligheter för att utöka bygggrätterna för träningsanläggningarna; för att kunna möta den utveckling som föreningslivet ville göra i de enskilda idrotterna. En bit in i arbetet fortskred togs ett beslut om att Torpagärdet också skulle ingå i planområdet för att nyttja det stora och

oanvända gröna området på ett bättre sätt än vad som görs i dagsläget, men också arbeta med att föra samman de två stora områdena till ett sammanhängande aktivitets- och rekreationsområde med möjligheter till spontanidrott, större träningsanläggningar, sociala mötesplatser, tillgång till stadspark och mindre verksamheter. I och med arbetet med planförslaget har också trygghetsaspekterna blivit en viktig del samt hur planområdet skulle kunna minska segregationen som finns i närmiljön.

Planområdet. Källa: Vänersborgs kommun

Kommunens arbete med dialoger

Kommunstyrelsen har under åren 2022 och 2023 arbetat med att upprätta en modell för kommunens dialogarbete. Den består av tre delar; före (planering), under (genomförande) och efter (utvärdering). Den första delen (före) handlar om att definiera frågan, peka ut ett ansvar, fatta ett beslut om inflytandenivå och att upprätta en målgruppsanalys. Den andra delen (under) är själva genomförandet av dialogen. Möjliggöra en delaktighet

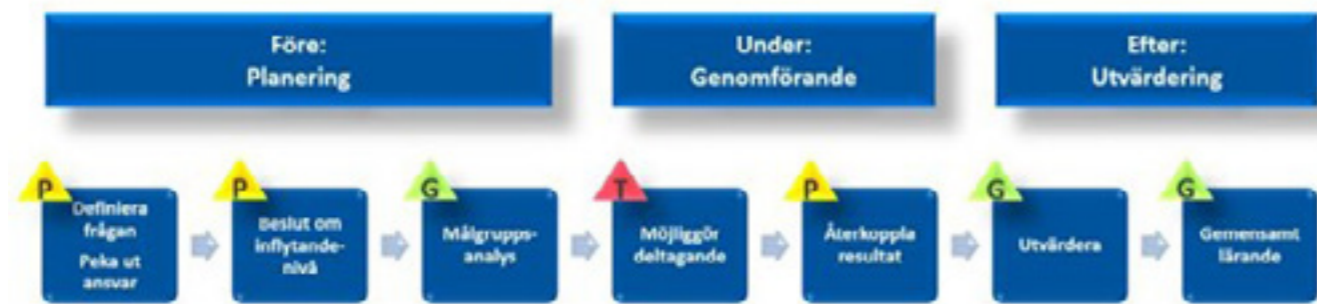

i målgruppen samt bearbeta och återkoppla resultat. Den sista delen (efter) analyserar resultatet och en utvärdering genomförs för att kunna lära sig av processen till nästa dialog.

Före

I detta stadie planeras dialogen. Vem är det som äger frågan som ska hanteras? Det är viktigt att säkerställa att en person tar hand om resultatet efter dialogen. Det ska också tas ett beslut om deltagarnas inflytandenivå för att kunna genomföra en så transparent process som möjligt för de som har valt att engagera sig. En målgruppsanalys ska upprättas för att säkerställa att frågan hanteras från de berörda.

Vid ett genomförande av en dialog måste det finnas en självklar fråga som ska hanteras och utifrån kommunens vision och värdeord; hållbar, attraktiv och levande – tillsammans. För att kunna ta beslut om vilken inflytandenivå den berörda målgruppen ska ha måste en fundering tas om frågan är påverkansbar och om beslutsfattarna också är det. Om svaret är ja på de båda frågorna går man vidare i planeringen och frågar sig på vilken nivå är man villig att låta målgruppen vara med och påverka. Detta handlar om att vara tydlig mot deltagarna så att de har rätt förväntningar inför dialogen. En målgruppsanalys är viktigt för dialogen. Det handlar om att identifiera de som är mest berörda av frågan. Den andra delen av målgruppsanalysen är att identifiera

Flödesschema över dialogmetoden.
Källa: Vänersborgs kommun

de som är mest berörda, men är minst aktiva. Denna grupp måste synliggöras extra mycket, eftersom det är de personerna som kan vara svåraste att nå och få deras delaktighet. Målgruppsanalysen ger oss som tjänstemän en riktning till det fortsatta arbetet med dialogerna.

Under

Denna del av arbetet handlar om att möjliggöra delaktighet för deltagarna för att kunna hantera materialet och återkoppla resultatet. Återkoppling är otroligt viktig för att kunna stärka förtroendet för kommunen. När dialogen är genomförd sammanställs, bearbetas och analyseras materialet. Läs mer på sida 31 under avsnittet *Slutsatser*. Sedan skickades en återkoppling och uppdatering ut kring vad som har hänt efter dialogerna och vad som kommer ske härnäst till de berörda.

Efter

I det sista skedet ingår det att utvärdera arbetet och att lära sig av processen. Syftet med dialogerna med barn och unga var att få kunskap om deras upplevelser av området samt vad de skulle vilja uppleva framöver. Syftet var även att få samtala med de som inte använder området idag och få reda på vad som krävs för att de skulle vilja göra det. Mer av dialogens resultat kan ni läsa under avsnittet *Dialog* på sida 16. Det gemensamma lärandet av processen handlar om att kunna förbättra arbetsättet till nästa dialogtillfälle i ett annat detaljplanearbete. I tidigare dialogarbete i kommunen har det varit tydligt att målgruppsanalysen har varit betydelsefull för att säkerställa att de flesta av den berörda målgruppen nås och att de som är mindre aktiva blir delaktiga. Under arbetets gång har det varit viktigt att kunna

Flödesschema över stegen i dialogmetoden.
Källa: Vänersborgs kommun

planera dialogerna med personalen på skolorna och fritidsledarna på fritidsgårdarna som träffar de berörda barnen och unga dagligen och vet vad som krävs för att kunna starta ett samtal på deras villkor.

2. Analys

2.

ANALYS

Kommunen har tagit fram ett analysverktyg som ska säkerställa barnens och de ungas rättigheter i den fysiska planeringen, se bilaga 1. I analysen finns det fem parametrar som ska analyseras i detaljplanearbetet och de är;

- **Sammanhållen stad**
- **Barnvänliga miljöer och platser**
- **Vardagsliv**
- **Identitet**
- **Trygghet**

Under varje parameter finns det frågeställningar som hjälpmedel när analysen genomförs. Utifrån analysen blir det tydligare vilka frågor som behöver hanteras i detaljplanearbetet för sportcentrum och Torpagärdet. I analysen var det tydligt att en större BKA behövde upprättas för att säkerställa barnens och ungas rättigheter och delaktighet, vilket har genomförts inom detaljplanearbetet med ett flertal dialoger, besök på forum för barnrättsfrågor och hjälp av sociala medier.

Utifrån analysen och planförslagets utformning uppkom de viktigaste aspekterna som behövde hanteras i detaljplanearbetet och de var;

- Skapa ökad trygghet
- Skapa platser att kunna leka och umgås på
- Skapa möjligheter för rekreation
- Skapa sociala mötesplatser både inom- och utomhus

Sammanhållen stad

I en sammanhållen stad är det viktigt att behålla, förstärka och skapa sammanhängande gångstråk mellan områden, funktioner och bebyggelse. Det är i staden och samhället det byggs upp tillitsfulla relationer som tillåter människor att få utvecklas. Det är i samma kontext som barn och unga träffar andra barn och ungdomar från de andra sociala grupperna i samhället, eftersom de korsar varandras vardagsliv och tillbringar mycket av sin tid i närmiljön.

I en sammanhållen stad finns det några frågeställningar att utgå ifrån och de är;

- Gång- och cykelvänliga stråk för barn mellan viktiga målpunkter
- Kollektivtrafik och väg till hållplats
- Fysiska och mentala barriärer

För att barn och unga ska kunna vidga sina vyer och skapa samband behöver de ha bilfria eller bilsäkra stråk. De behöver också ha

trygga gång- och cykelstråk samt ha möjlighet att nå kollektivtrafiken på ett säkert sätt för att kunna nå de resterande delarna av Vänersborg. Idag finns det bra tillgång till busshållplatser runt sportcentrum och Torpagärdet. Från dessa kan barn och unga nå träningsanläggningarna och gårdet på ett säkert sätt, men de kan också åka in till Vänersborg centrum för att besöka vänner, familj, skola och övriga aktiviteter. Trots lättillgängligheten till och från det berörda området finns det en mental och fysisk barriär inom det berörda området. Det är Torpavägen som går mellan sportcentrum och Torpagärdet. Brättevägen finns också som går vid arenan, men den anses inte vara lika stor barriär som Torpavägen. Torpavägen förstärker uppdelningen av sportcentrum i väster och Torpagärdet i öster. Arbetet med detaljplanen försöker få Torpavägen underordnad sportcentrum och Torpagärdet som i sin tur blir ett sammanhängande aktivitets- och rekreationsområde med stadspark och träningsanläggningar. Huvudfunktionen för Torpavägen är att öka lättillgängligheten samt få rotation på människor till och från området.

Torpagärdet ansluter direkt till ett bostadsområde i söder som heter Torpa. Planområdets närmiljö är otroligt viktig i ett analysarbete för att säkerställa att de förslag som möjliggörs i detaljplanen också har en positiv påverkan även på närmiljön. Torpa ingår i

kommunens brottsförebyggande arbetet (BRÅ) och medborgarlöftet. Många av barnen och de unga som rör sig inom sportcentrum och Torpagärdet bor eller rör sig i Torpa. Det är ytterst få av barnen och de unga som rör sig utanför Torpa för att exempelvis träna basket i grannstaden Trollhättan. Den generella bilden som kom från barn och unga under dialogerna är att de aktiviteter och funktioner som anläggs i närheten av Torpa tillhör Torpa. De känner sig inte välkomna. Därför är detaljplanearbetet viktigt, eftersom de åtgärder som planeras för i området är för alla barn och unga i Vänersborgs kommun med omnejd. Detaljplanen ska inte enbart skapa en utemiljö för de boende i närområdet, utan för hela Vänersborgs kommun. Den ska möjliggöra för att skapa trygga och välordnade miljöer för att i ett senare skede kunna motverka segregationen som finns. För att kunna arbeta med detta finns det utgångspunkter som är viktiga att hantera och de är;

- De olika delarna i livet vävs samman
- Tillit

Tillit från barn och unga kan samhället få om de i sin tur iordningställer, skapar och tar hand om de offentliga miljöerna som erbjuds. Mer om hur området kommer att utformas kan ni läsa i *Utvecklingsprogram*.

Barnvänliga miljöer och platser

Det mest grundläggande hos barn och unga är samspelet. Det är viktigt att lära sig det, eftersom det krävs för att överleva. Detta lär de sig via leken, men då måste de också känna sig trygga i miljön som de vistas i. Känner barnen sig inte trygga i ett område eller i hemmet utvecklar de inte de viktigaste aspekterna i deras tidiga skede i livet; lek, lärande och språk. Det finns tydliga kopplingar mellan lekens kvaliteter, det naturliga umgänget mellan människor och de grundläggande förutsättningar för demokrati. Detta är grunden för varje enskild människas utveckling, men också för samhället. Samspel, lärande och utveckling krävs för att skapa en hållbar stad eller ett hållbart samhälle.

I barnvänliga miljöer och platser är frågeställningarna;

- Variation i upplevelsevärden
- Anlagda lekmiljöer
- Oprogrammerade lekmiljöer
- Bullerfria miljöer
- Bra luft och skugga

Planområdet skärs av Gropbrovägen i söder, Edsvägen i väster, Idrottsvägen och järnvägen i norr och Östra vägen i öster. Inom detta avskurna område finns det inget annat större grönområde som de boende kan nyttja. Det enda större område som finns är Torpagärdet, men idag är det enbart ett stort vildvuxet gärde med några träd och buskage fritt spridda.

I den norra delen av Torpagärdet finns det skolgårdar med fotbollsplaner i dåligt skick. Där anpassar barnen sig efter vädret för att antingen kunna använda sig av asfalts- eller gräsplanen. Några ytterligare funktioner finns inte. Den närmaste lekplatsen som finns ligger på Mariero. Den är nyligen anlagd och mycket populär bland barnfamiljer. Det finns också nyanlagda lekplatser inom bostadsområdet Torpa, men används enbart av de som bor i området. Multiarenorna är ofta upptagna så det finns inga andra möjligheter för lek och spel för dem som inte kommer först. Ytterligare möjligheter för lek och spel är mycket eftertraktade bland barn och unga i närområdet såväl som möjligheter till träning som inte kräver ett medlemskap i en förening.

I planområdet finns det varken anlagda eller oprogrammerade lekmiljöer. För att barn och unga ska kunna utveckla samspel måste platsen ge möjligheter för det. Det krävs av samhället att gå in och skapa möjligheterna för att kunna främja samspel, lärande och utveckling. Platsens utformning skapar sociala mötesplatser för en blandning av människor också över generationsgränserna. Platser som planeras för samspel skapar mänskliga aktiviteter utifrån behov och förutsättningar som människor har i de olika åldrarna.

De aktiviteter som finns idag för barn och unga är i den västra delen av planområdet där träningsanläggningarna finns, men alla har inte råd med det. Det skapar ojämlikhet, vilket resulterar i att det krävs platser och möjligheter för barn och unga att mötas och samspela. Det finns goda möjligheter att skapa miljöer som ger barn och unga en rolig och upplevelserik miljö, läs mer i *Utvecklingsprogram*.

Det ska finnas bra möjligheter till skugga. Spännande platser där barnen och de unga kan leka i närheten av träd och buskar som minskar UV strålningen med hälften.

Planområdet är påverkat av de större transportlederna Edsvägen och Gropbrovägen. Trots det finns det möjligheter att skapa en plats för barn och unga där de inte exponeras mycket av det. Torpagärdet ligger mellan två större bostads- och verksamhetsområden som kan leda till att bullernivåerna minskar när de leker och umgås. Dessutom ligger Torpagärdet längre in i området, vilket medför att bullret reducerar med avståndet från transportlederna. I sportcentrum är det idag mycket trafik som rör sig på Brättevägen som går igenom. Trafikmängden kommer troligtvis finnas kvar lång tid framöver. I planförslaget möjliggörs det angöringsplats för flera bussar längs Edsvägen för att minska antalet bussar på Brättevägen och i sportcentrumområdet. Trots de stora trafikmängderna finns det ingen problematik med luftföroreningar i det berörda området.

Detaljplan för sportcentrum och Torpagärdet

Vardagsliv

Barn och unga måste ha tillgång till service och platser för lek och rekreation samt bra tillgänglighet till dem. Därför är det viktigt med möjligheter att gå och cykla till platser och funktioner, utan vuxen. Det är svårt i dagsläget, eftersom det finns inga närliggande grönområden som barn och unga kan använda sig av. För att nå de få mindre lek- och grönområden som finns måste barn och unga passera tungt trafikerade vägar för att kunna nyttja dem. I detta avsnitt är det två frågeställningar som hanteras och de är;

- Vardagsaktiviteter och säkra vägar dit
- Närhet (gångavstånd 300 meter utan barriärer till lekmiljö och 800 meter till plats med flera upplevelsevärden och stadsdelslekpark)

Barn och unga kan leka överallt oavsett om de är tillrättallda eller inte. Dock vill de ha bra kvalitet och ökad säkerhet på platser med goda lekmöjligheter för att känna sig trygga nog att vilja leka och umgås med andra barn och unga. Idag finns inte dessa möjligheter inom planområdet, men på Torpagärdet finns stor potential att kunna bli ett lärorienterat samt roligt område för alla åldersgrupper och inte enbart för barn och unga. De som bor i närmiljön har uppfattningen att det inte finns närhet till ett grönområde med kvalitéer som upplevelse, lek, återhämtning och rörelse. Dessa faktorer är otroligt viktiga för barn och unga. Det är viktigt att tänka på hela deras

resa från tidig barndom till vuxen människa. Planområdet skulle bli en viktig bit i pusslet att möjliggöra ett område där alla är välkomna. Under dialogerna med barn och unga samtaldes det om att de aktiviteter som finns i de olika stadsdelarna tillhör stadsdelarna. De som påverkas negativt av det är barnen och de unga, eftersom de har små möjligheter att påverka sin situation. Sportcentrum och Torpagärdet skulle bli en öppen mötesplats som lockar fler människor med en intressant och spännande utformning samt utvecklingen av träningsanläggningar och spontanidrotten, läs mer i *Utvecklingsprogram*. Detta tillsammans med en tryggare utformning på Torpavägen med torgytan som kopplar samman sportcentrum med bostadsområdet Torpa och den planerade stadsparken. Denna sammankoppling möjliggör en ökad tillgänglighet och rörelse till och från området, möjligheter att utveckla verksamheter för att kunna skapa en tryggare närmiljö samt utveckla platser och funktioner som underlättar sociala möten. Det i sin tur leder till en ökad trygghet i området, vilket i det längre perspektivet skulle öka attraktionskraften.

Barn och unga bygger dagligen kunskap om sin miljö. Ju mer de använder sin närmiljö ju mer kunskap har de om platsen och dess egenskaper. Generellt känns omhändertagna platser mer trygga än de med mycket

skadegörelse samt dålig städning och skötsel. Därför är det viktigt att platser där barn och unga vistas tas om hand för att kunna ge bra förutsättningar till samspel, lärande och vidare utveckling. I Torpa finns det problematik med skadegörelse. Personer kastar stenar samt tar sönder exteriör på flerbostadshusen och gömmer sig sedan på Torpagärdet där de inte syns av mörkret. Torpagärdet är en enkel plats att gömma sig på när det är mörkt,

eftersom det inte är iordningsställt med belysning, gång- och cykelvägar, vegetation etc. Trots att det är närområdets enda grönområde så är det ingen plats som tas omhand.

Identitet

Begreppet identitet innebär områdets karaktär och människans identitet kopplad till platsen. Det är viktigt att förstå platsens historia och dess förändring taget ur det fysiska och

vardagliga. Områdets karaktär och individens förståelse för den egen miljö har en stor betydelse för tillhörigheten som barn och unga känner för sitt närområde. Det kan vara en känsla av förankring, trygghet, kontinuitet och delaktighet.

De frågeställningar som analyseras för identitet är;

- Identitetsskapande värden
- Värdering och tolkning
- Historia
- Rykte/status
- Medskapande av platsen
- Integration
- Delaktighet

Det är angeläget för Vänersborg att alla känner sig inkluderade och delaktiga. Speciellt i detta fall när ett större aktivitets- och rekreationsområde planeras och möjliggörs för. Ett aktivitets- och rekreationsområde som är för alla oavsett åldersgrupp är en viktig del av arbetet mot segregation. Det skapar möjligheter till en jämlik fritid för alla barn och unga; en plats där de kan mötas, träna och leka tillsammans. Det ska inte enbart finnas möjligheter för de som har råd att vara med i en förening att kunna röra på sig och träffa andra barn och unga i kommunen. Det ska också finnas möjligheter till spontanidrott, vilket möjliggör en jämlik och aktiv fritid. Detta ökar inte enbart mervärdet för planområdet utan också Vänersborg som helhet.

Planförslaget kan medföra en ökad attraktivitet och användning på flera olika sätt som exempelvis sommarjympa med Friskis och Svettis, ute-yoga, större cuper, träningsläger, musikevenemang, konstutställningar och privata evenemang såsom barnkalas, grillfester med mera.

Trygghet

Barn och unga är en heterogen grupp. Det innebär att hänsyn måste tas till de olika förutsättningarna beroende på åldersgrupp, behov och intressen. Förmåga att uppfatta saker och mognad kan skilja sig åt trots att barnen och de unga är i samma åldersgrupp. Närmiljö ska vara en trygg och säker plats med möjligheter till lek, lärande och utveckling. Därför är det viktigt att det är en plats separerad från biltrafiken. Om det ska finnas trafikerade gator, som det gör i detta fall, ska hastighets-säkring vid korsningspunkter finnas för att öka trafiksäkerheten. Det regleras i detaljplanens plankarta på Torpa- och Brättevägen med torgbildningarna som bryter gatorna.

I analysen ur detta perspektiv har dessa frågeställningar utretts;

- Befolkat dygnet runt?
- Ögon som ser en
- Aktiva bottenvåningar
- Överblickbarhet och trafik

För att planområdet ska kännas säkert för barnen och de unga är det bra om det är naturligt. Forskningen visar att människor känner

sig trygga om miljöerna är anpassade efter det som människor genetiskt känner behövs för att överleva som exempelvis platser med vatten, träd och kuperad terräng med bra utsikt. Planområdet måste också vara orienteringsbart för att öka trygghetskänslan. Det är viktigt att miljön är bra planerad med många olika funktioner, eftersom den påverkar varje enskild människa på grund av de angivna förutsättningarna som finns i området. Barn och unga behöver gröna områden för att utveckla sin mentala, sociala, fysiska och motoriska funktioner. Utemiljön är otroligt viktig för att känna trygghet, men även för återhämtning. Idag finns det en känsla av otrygghet inom planområdet. Det är inte enbart på Torpagärdet som är vildvuxet och saknar belysning utan på sportcentrum med träningsanläggningar som skapar gränder och baksidor. Byggnadernas placeringar har också utformat stora tomma ytor och det saknas bra planerad belysning på strategiska platser. Trots stora tomma ytor är översikten dålig, eftersom byggnaderna placeringar medför att de skymmer blickfånget. Det finns heller inga aktiva bottenvåningar som ökar tryggheten. Träningsanläggningarna är som lådor med ytterst få fönster utåt. De fönster som finns sitter högt upp på byggnaderna. Det skapar en otrygghetskänsla, eftersom trygghet hänger tätt samman med känslan av att känna sig trygg och sedd. Även om miljön förändras och utformas på ett tryggt sätt med gestaltning, belysning, stråk etc. kan människor fortfarande uppleva otrygghet. Därför är det viktigt att

det förebyggande arbetet med trygghetskapande arbetas parallellt med dessa frågor för att minska upplevelsen av otrygghet i området. I och med utvecklingen av sportcentrum och Torpagärdet är det otroligt viktigt att arbeta med att det är tryggt att vara i området även på kvällen och på vintern när det blir mörkt tidigt.

Bilden överst visar smal gränd mellan träningsanläggning. Bilden nedan synliggör gårdets möte med bostäderna på Torpa. Källa: Vänersborgs kommun

3. Dialog

3.

DIALOG

Dialogerna pågick mellan den 28 januari och 1 april 2023. Fem av sju dialoger som utfördes var barn- och ungdomsrelaterade. De barn och ungdomar som deltog gick från låg- till högstadiet. Det var ett brett spann på deltagarnas ålder.

Det var inte enbart skolor som besöktes utan också barn och unga på två av Vänersborgs fritidsgårdar; Torpa och Lyckans, samt på integrationsprojektet Barnens kastanj som Vänersborgs kommun och det kommunala bostadsbolaget har tillsammans på Torpaområdet. Dialogerna samkördes med kultur och fritid, eftersom de under samma tidsperiod hade dialoger med barn och unga i deras utredningsarbete för en ny fritidsgård. Under samma tidsperiod fanns det också en enkät som kunde besvaras, mer om den kan ni läsa nedan i avsnittet *Dialog 1 – Enkäten och Vänersborgs kommuns födelsedagskalas* på sida 19.

Under dialogerna fanns kartor av planområdet med och en fråga till respektive karta. Frågorna var; vad skulle ni vilja uppleva i området samt trygga och otrygga platser. Kultur och fritid hade frågor som vad önskas av en mötesplats, vad gör ni på er fritid, vad saknas för att göra er fritid tillfredsställande och vad försvårar er fritid.

Utöver detta utformades det en enkät som var kopplad till en QR kod som gjorde att de barn och ungdomar som inte ville prata med oss när kommunen besökte dem kunde vara delaktiga på sina egna villkor.

Dialog 1

GRILLPLATS
UTEGYM
BIO

UMGÅS MED
VÄNNER
OCH FAMILJ

SKAPA EN
TRYGG MILJÖ

BOWLA
DANS
LEKA
SKOLIDROTT

Dialog 1 – enkäten och Vänersborgs kommuns födelsedagskalas

Utöver dialogerna utformades det en enkät som riktar sig främst till barn och unga, men andra åldersgrupper kunde också svara på den. Förutom svenska fanns enkäten på arabiska och somaliska för att öka delaktigheten. Enkäten öppnades den 28 januari 2023 under Vänersborgs kommuns födelsedagskalas och stängdes den 1 april 2023. Enkäten hade totalt 18 frågor som handlade om trygghet, användandet av områdets kollektivtrafik, önskemål vid utvecklandet av området, varför besöker de området idag, vad krävs för att de ska besöka området etc.

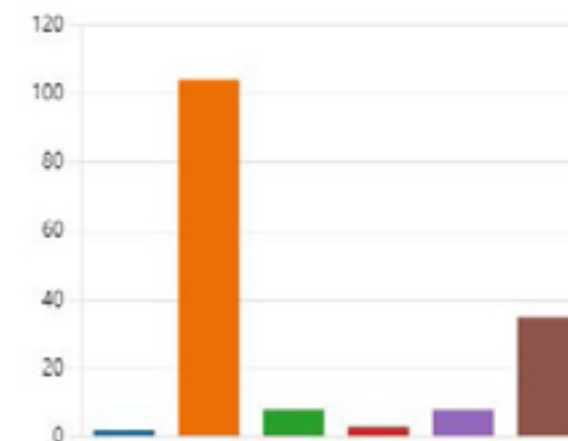
Totalt inkom det 162 enkätsvar. Av dessa inkom det två på arabiska och ingen på somaliska. Av de 162 svaren uppgav 78 personer att de identifierade sig som flicka/kvinna, 79 personer som pojke/man och fem personer som annat. De flesta svaren kom från åldersgruppen 12 – 16 år (104 enkätsvar) och därefter 36+ där det var 35 personer som hade besvarat enkäten.

2. Min ålder är

[Mer information](#)

6-11 år	2
12-16 år	104
17-20 år	8
21-25 år	3
26-35 år	8
36+ år	35

Ålderstrukturen på de svarande av enkäten.
Källa: Vänersborgs kommun

Vad gillar du att göra på din fritid?

Känner du dig trygg när du tar dig till och från området?

Vad skulle få dig att känna dig mer trygg i området?

Vad får dig att känna dig otrygg?

Finns det platser där du känner dig otrygg?

BASKET
DANS
KLÄTTRA

MÅLA
LINBANA
KAMPSPORT
HINDERBANA
STUDSMATTA

EN PLATS
FÖR LUGN

BÄTTRE
SKOLGÅRD

Dialog 2

Dialog 2 – Barnens kastanj

Barnens kastanj är ett integrationsprojekt som Vänersborgs kommun och det kommunala bostadsbolaget, Vänersborgsbostäder AB, har tillsammans. Syftet med projektet är att motverka och arbeta bort segregationen som finns i bostadsområdet Torpa samt få bort utanförskapet som finns i dagsläget. Utgångspunkten är att det ska vara en god miljö främst för barn och unga, men även för vuxna. Arbetssättet som används i verksamheten är främjande och förebyggande när det kommer till delaktighet och inflytande, tillgång och möjligheter, normkritiskt förhållningssätt och familjecentrerat arbetssätt. Exempel på arbeten som utförs är att aktivera de boenden i flera gränsöverskridande gruppverksamheter för att möjliggöra ökad förståelse och tillit till varandra, området, samhället och dess funktioner. De möjliggör också plats för studiero och studiestöd till barn och även vuxna som är ofrivilligt arbetslösa eller inte har möjligheter att studera på hemmaplan. Ett annat exempel på verksamhet är när barn och unga från låg- till högstadiet får komma några timmar i veckan. Då umgås de, målar och pysslar samt spelar biljard eller andra sällskapsspel såsom brädspel och TV-spel. Denna verksamhet är otroligt viktig, då varje enskilt barn som får en bättre integration ökar möjligheten att vidareutveckla sig och vill ta sig an de utmaningar som finns i samhället senare i livet.

Den 16 februari 2023 besökte plankontoret tillsammans med kultur och fritid verksamheten för att träffa två grupper med barn och unga. Den första gruppen var barn som gick på lågstadiet. Det var totalt tolv barn som kom och alla bodde i Torpaområdet. Med oss en karta över området som samtalen utgick ifrån. Barnen kunde sitta still i ca tio minuter innan det blev spring i benen. Därefter pratades det enskilt med barnen och i mindre grupper när de lekte och pysslade för att få veta vad de skulle vilja ha ut av området och vad de anser saknas i planområdet och Vänersborg generellt. Utöver samtal med barnen sågs det under deras lekande vad de gillade att göra tillsammans med andra barn. Det som de gillade att göra var gymnastik (hjulning, balansgång och hopp), jaga varandra, klättra, inte nudda mark, brottning och måla. Önskemål som kom genom samtalen var plats att spela basket, bättre yta för fotboll, Memory, multiarena, markförlagda studs mattor, grillplatser, leksaker, linbana, skateramp och aktiviteter som passar yngre barn.

Den andra gruppen på Barnens kastanj gick på högstadiet. Denna grupp var tolv personer och de bodde också alla i Torpaområdet. Här var det ett längre bordssamtal med kartan i fokus. Ungdomarna berättade vad de gjorde på fritiden. Det handlade mycket om att de var hemma och spelade TV-spel, eftersom det inte finns något att göra utomhus. De har ingen plats att träffa andra

barn i sin ålder. De platser som finns i Torpaområdet är för det mesta upptagna av andra barn och ungdomar. Det fanns de som tränade, men gjorde det i Trollhättan då basket inte finns i Vänersborg. Det fanns också de som var med i en förening på sportcentrum. Andra önskemål som kom var bättre fotbollsplan vid Tärnan (skola), plats att umgås och hänga, plats för lugn, yta för dans, sittplatser där man kan ladda sin telefon och träningsanläggningar som är anpassade för kampsport.

Under träffen med barnen och ungdomarna var fritidsledarna intresserade av arbetet och aktiva under samtalen. De var till mycket bra hjälp, eftersom barnen och ungdomarna kände tillit till dem och på så vis vågade de komma med förslag till oss. Fritidsledarna delade barnens och ungdomarnas förbättringsförslag.

BOSTÄDER
RUGBYPLAN
FOTBOLLS-
PLAN

REPLOKAL
SOCIALA
MÖTESPLATSER
KIOSK

EN PLATS
SOM PASSAR
ALLA

SKAPA
TRYGGHET

Dialog 3 & 4

Dialog 3 – Lyckans fritidsgård

Den 2 mars 2023 besöktes Lyckans fritidsgård. Lyckans fritidsgård ligger i de centrala delarna av Vänersborg, cirka två km från planområdet. Det främsta syftet med att besöka den här fritidsgården var att få reda på om de använder sig av området idag och gör de inte det; varför gör de inte det. Det träffades ungdomar från högstadiet och uppåt. Alla bodde i centrala Vänersborg. Under kvällen fanns det ett bord där ungdomarna kunde komma till oss och samtala om utvecklingsarbetet på sportcentrum och Torpagärdet. Det kom 15 intresserade och de flesta var killar. Av 15 st var det två som besökte sportcentrum. De var där för träningens skull. De tränade handboll och fotboll. De andra besökte inte planområdet då det inte finns något som lockar dem dit. De tyckte också att det var svårt med busslinjerna. De kunde tänka sig besöka området om det fanns en riktig bra lekplats eller umgängesplatser.

Det som de önskade i planområdet var fler bostäder, fritidsgård, hinderbana, lekplats med saker som inte finns på andra ställen och att de är anpassade efter olika åldersgrupper, grillplatser, plats för hela familjen och inte bara för de yngre barnen, kunna hänga med vänner, fler rugby- och fotbollsplaner som allmänheten kan använda sig av, linbana och basketplan. Fritidsledarna var under hela processen, från planering till besöket, mycket aktiva och berättade om barnen och

ungdomarna som besökte deras fritidsgård. De visade hur hela verksamheten och funktionerna såg ut samt deras erfarenheter utifrån olika ungdomsprojekt som de har anordnat.

Dialog 4 – Torpaskolan

Högstadieskolan Torpa besöktes den 17 mars 2023. Besöket gjordes tillsammans med kultur och fritid. Det var otroligt många ungdomar som kom och samtalade med oss. Här var det majoriteten tjejer som var intresserade. Det var också några från specialskolan som kom och hjälpte oss att svara på frågorna och enkäten. Det valdes att dela upp oss; en hade samtal med ungdomarna och den andra gick runt med QR koden till enkäten för att få så många som möjligt att svara på den och öka delaktigheten. Även lärare ville vara med och svara på frågorna. Under förmiddagen kom det in 20 enkätsvar.

På denna dialog fokuserades det att få svar om trygga och otrygga platser. Ungdomarna fick klistermärken som de satte på en stor karta över området. De otrygga platserna enligt dem var sportcentrum, Torpaskolan och Torpavägen, men det fanns också de som kände sig trygga på sportcentrum. Andra otrygga platser var vid Idrottshuset och bakom bensinmacken. En kommentar som kom varför det kändes otryggt var att det inte är många människor i rörelse. Det krävs fler människor i rörelse för att området ska kännas tryggare. Trygga platser i området enligt

ungdomarna var vid arenan samt träningsanläggningarna mitt emot Brättevägen och hallen där gymnastiken har sin verksamhet. Önskemål till området var replokal, fler sittplatser, fler fotbollsplaner, basket, plats att hänga på och en kiosk närmare skolan.

På Torpaskolan hjälpte lärarna till med att få eleverna att svara på frågorna. Många lärare svarade också på enkäten via QR koden. Några av lärarna kom och berättade att de hade sett affischerna om detaljplanen i träningsanläggningarna och svarat på enkäten när deras barn tränade.

Dialog med kultur och fritid. Källa: Vänersborgs kommun

EVENEMANG
KONSERTER
KONST
CAFÉ

FLER IDROTTER
I SPORTCENTRUM.
BLANDA STÖRRE
OCH MINDRE
FÖRENINGAR

SKAPA UTRYMME
FÖR MATLAGNING
OCH BAKNING

GLASHUS
GLASSKIOSK
SOLSKYDD
MYSIG PLATS

Dialog 5, 6 & 7

Dialog 5 – Silvertärnan

Tillsammans med kultur och fritid besöktes Silvertärnan den 23 mars 2023. Silvertärnan är också en högstadieskola. I denna dialog var det full energi från början till slut och det var en jämn fördelning mellan könen.

Ett av planscherna från dialogerna.
Källa: Vänersborgs kommun

Skillnaden mellan Silvertärnan och Torpa-skolan var att ungdomarna på Silvertärnan hellre ville svara på enkäten än att sätta fast klistermärken på kartorna över området och samtala. Under förmiddagen kom det in 85 enkätsvar. Trots det blev det några samtal med ungdomarna och det som de önskade var möjlighet att spela basket på skolan och en basketförening, bättre skolgård, fler aktiviteter för allmänheten, träffa fler och nya människor i området, utrymme för matlagning och bakning samt utrymme för fler sporter i sportcentrum som exempelvis dans och kampsport, men även ge möjligheter till mindre föreningar att få utrymme i sportcentrum. Av samtalen med ungdomarna var det inte alls samma känsla av otrygghet som det var på Torpaskolan.

Dialog 6 – Torpa fritidsgård

Den 24 mars 2023 besöktes Torpa fritidsgård som ligger direkt ansluten till planområdet. Det var ungdomar från högstadiet och gymnasiet som besökte fritidsgården. Fem ungdomar var intresserade för samtal. Även om detta besök var minst i antal intresserade hade de många bra förslag till utvecklingsarbetet. De idéer som kom var pool, sittplatser med möjlighet att ladda sin telefon, mindre glashus för skydd vid dåligt väder, konst och möjligheter för konstnärer att kunna sätta upp konsten i parkmiljön, graffittiväggar, evenemang som yoga, jympa och konserter, verksamheter som lockar fler människor till området som

exempelvis glasskiosk, café och annan mindre handel, möjligheter till solskydd samt en mysig plats att vara på och kunna promenera.

Dialog 7 – elevrådet på Birger Sjöberggymnasiet

I maj deltog plankontoret på Birger Sjöberggymnasiets elevråd, så kallat SkoBi-möte. Det kom en inbjudan att få delta för att informera om planarbetet och presentera det framarbetade förslaget. Det var cirka 10 elever och 3 pedagoger som deltog. Efter presentationen fick de möjlighet att ställa frågor och komma med egna synpunkter och förslag. Något som både elever och pedagoger var överens om var att det finns ett stort behov att förbättra vägen som leder från skolan till gymnasiehallen. Det är en mindre grusväg där det idag samlas mycket vatten vid nederbörd, vilket gör vägen väldigt lerig och svår att nyttja. Förslagen som kom in var att antingen asfaltera eller att höja upp med mer grus så att vattnet lättare rinner av.

Tidigare dialoger

Sedan 2014 har det skett dialoger med de boende, föreningar samt barn och unga i olika konstellationer. De projekt som har genomförts har varit We want (you)th, Grannsamverkan och under upprättandet av Grönstrukturplanen. Det arbetet har varit grunden till det arbetet som har skett med plan- och närområdet under de senaste åren till dags datum. De arbeten som har

tillkommit är ny översiktsplan för Vänersborgs kommun, Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön med strukturbilden för planområdet, kultur- och fritidsnämndens program för fortsatt utveckling av sportcentrum, förstudie gällande utveckling av sportcentrum och Torpagärdet, medborgarlöftet, BRÅ, Förstudien Krickan 1 och detaljplanen för sportcentrum och Torpagärdet.

Sammanfattning

Förslagen som uppkom under dialogerna var knappt några skillnader utan de var överensstämmande på alla platser som besöktes. De främsta önskemålen var sport- och verksamhetsrelaterade, men det kom också förslag såsom glasbyggnader för att skydda sig vid dåligt väder, bostäder, utomhuspool, mötesplatser med laddningsstationer för mobiler, scen, mysiga promenadstigar samt möjligheter för

konst och graffiti. I enkäten var det inte heller några större skillnader mellan könen och åldersgrupperna. De förslag som kom fram var i stora mån samstämmiga som fler rugby- och fotbollsplaner, sociala mötesplatser att träffa med vänner och familj, en mysig omgivning och önskan att skapa något som får fler människor att besöka området som i sin tur leder till ökad rörelse. Av alla önskemål var det några som stack ut och de var ökad trygghet, möjliggöra för basket, sociala mötesplatser och verksamheter som café, kiosk och replokal samt lokaler till mindre sporter som dans och E-sport.

Under dialogerna har det berättats om att många har det tufft hemma och flera bor trångt. Några känner sig också otrygga i sitt eget hem. Det saknas en utemiljö med förutsättningar för återhämtning, lek och umgänge samt en mötesplats där människor i alla åldrar kan träffas. En plats där barn och unga kan vara på under en längre tid, eftersom många rör sig i närområdet tills de är äldre ungdomar och byter skola som ligger i en annan del av centrala Vänersborg.

Otryggheten i området kom ofta upp under samtalen. Många berättar att otryggheten beror på att det är få människor i rörelse i plan- och närområdet. Det finns en önskan om att skapa förutsättningar för att få fler människor till området för att på så vis öka rörelser och antalet aktiva ögon.

I enkätsvaren nämndes det att många anpassade sina rörelsemönster efter de som rörde sig i området. Det finns föräldrar som inte vill lämna sina barn i sportcentrum och Torpagärdet på grund av otryggheten. Det finns de som känner sig trygga, men enbart under dagtid. Sedan finns det de som inte känner någon otrygghet alls. Utifrån samtalen med barn och unga har otryggheten varit den största frågan. Det är något som har arbetats med under detaljplanearbetet, men också i det dagliga arbetet på kommunen med BRÅ-arbetet.

4. Slutsatser

4.

SLUTSATSER

Utifrån analysen av området och de genomförda dialogerna framkom det att de viktigaste övergripande frågeställningarna att arbeta med var **ökad trygghet, jämlik och aktiv fritid, samspel och attraktiv miljö för alla åldersgrupper.**

Ur detta utkristalleras följande punkter som är viktiga att möjliggöra i planförslaget för Sportcentrum och Torpagärdet för att tillgodose barn och de ungas behov;

- Överbrygga barriärer som exempelvis Torpavägen
- Skapa platser för lek, aktivitet och spontanidrott för olika åldersgrupper
- Integrera dessa med samlingsplatser och aktiviteter som riktar sig till familjer och andra åldersgrupper utöver barn och unga
- Utforma platsen så den känns inkluderande
- Öka lättillgängligheten till och från området
- Öka tydligheten i trafiksituationer

- Trygga och attraktiva gång- och cykelstråk för barn och ungas förflyttning mellan hemmet till skola och fritidsaktiviteter
- Via medveten utformning skapa trygga platser i hela området
- Öka interaktionen mellan föreningsverksamheter och spontanaktiviteter
- Skapa delaktighet i den fortsatta platsutvecklingen och genomförandet.
- Utforma miljöer som känns trygga och överblickbara
- Skapa miljöer som lockar fler människor att vilja vara i området. På så vis öka tryggheten med fler aktiva ögon
- Skapa möjligheter för andra verksamheter än träningsrelaterade för att skapa en attraktiv och livlig miljö för alla åldersgrupper
- Möjliggöra för mer liv och rörelse, ett ökat utbyte/samspel mellan stadsdelar

5. Fortsatt arbete

5.

FORTSATT ARBETE

Materialet som skapades under dialogerna användes primärt i arbetet med *Utvecklingsprogram* som är en del av och grunden till detaljplanen för sportcentrum och Torpagärdet.

I det dokumentet beskrivs huvuddragen i utvecklingen av planområdet tydligt och visualiseras med kartmaterial. Det arbetet har också använt sig av detta dokument, Agenda 2030, ekosystemtjänster och inspirationsbilder. Den röda tråden i detaljplanearbetet är dialogerna med barn och unga. För det är de som använder sig av området och därför är de en viktig pusselbit i framtagandet av planhandlingar med tillhörande dokument; *BKA*, *Utvecklingsprogram*, *Dagvattenutredning Vänersborg sportcentrum* och *PM geoteknik*.

Under det fortsatta arbetet med detaljplanen kommer barn och unga få möjligheten att delta i samrådet och granskningen.

För att säkerställa att de får kunskap om att det arbetet som de la ner under dialogerna blev en del av planhandlingarna och den utveckling som möjliggörs av detaljplanen. Det blir också som en återkoppling till dem, vilket är viktigt för barn och unga. Hur detta ska gå till är i dagsläget i skisstadiet.

Detta dokument, *BKA*, kommer under planprocessens gång kompletteras med dialogerna som kommer att genomföras med barn och ungdomar tills detaljplanen vinner laga kraft.

6. Referenser

6.

REFERENSER

Boverket (2015) *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*

Jungmark Lena (u.å.) *Barn plats lek stad – strategier för barnvänlig stadsplanering. Stad & Land nr 189.*

Boverket (2022) *Konsekvensanalyser* <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/metoder/kunskapsinhamtning/konsekvensanalyser/> [2023-01-19]

Boverket (2015) *Att involvera barn och unga* <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/barn-och-ungas-utemiljoer/att-involvera-barn-och-unga/> [2023-01-19]

Folkhälsomyndigheten (2023) *Nationella folkhälsomål och målområden* <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa/vad-styr-folkhalsopolitiken/nationella-mal-och-malomraden/#boende> [2023-01-19]

Folkhälsomyndigheten (2022) *Agenda 2030 för hållbar utveckling* <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa/vad-styr-folkhalsopolitiken/agenda-2030-for-hallbar-utveckling/> [2023-01-19]

Göteborgs stad (2016) [BKA] *Barnkonsekvensanalys – barn och unga i fokus 1.2* https://teknisk-handbok.goteborg.se/wp-content/uploads/Barnkonsekvensanalys_2019-07.pdf [2023-02-16]

Regeringskansliet (u.å.) *Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling* <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/> [2023-01-19]

Röda korset (u.å.) *Barnkonventionen – kortversionen* <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/skolmaterial/barnkonventionen/barnkonventionen-kort-version/> [2023-06-08]

Sveriges kommuner och regioner (u.å.) *Barnkonsekvensanalys* <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/barnetsrattigheter/barnkonsekvensanalys.878.html> [2023-01-19]

Västra Götalandsregionen (u.å.) *Fysisk aktivitet hos barn och unga – handlingsplan 2019-2022* <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/SOFIA/RS9465-2041215917-166/SURROGATE/Handlingsplan%20fysisk%20aktivitet%20barn%20och%20unga%20Remissversion%201.pdf> [2023-02-02]

7. Bilagor

7.

Bilaga 1 - Analysverktyget

Detaljplan DP NAMN Handläggare: Namn		Sammanhållen stad <ul style="list-style-type: none"> Gång- och cykelvänliga stråk för barn mellan viktiga målpunkter Kollektivtrafik och väg till hållplats Fysiska och mentala barriärer 	Barnvänliga miljöer/Platser <ul style="list-style-type: none"> Variation i upplevelsevärden Anlagda lekmiljöer Oprogrammerade lekmiljöer Bullerfria miljöer Bra luft och sol/skugga 	Vardagsliv <ul style="list-style-type: none"> Vardagsaktiviteter och säkra vägar dit Bostad//skola/Fritidsaktiviteter Närhet Gångavstånd (300 meter utan barriärer till lekmiljö, 800 meter till plats med flera upplevelsevärden, stadsdelslekplats) 	Identitet <ul style="list-style-type: none"> Identitetsskapande värden Värdering och tolkning Historia Rykte/status Medskapande av platsen Integration 	Trygghet <ul style="list-style-type: none"> Befolkat dygnet runt? Ögon som ser en Aktiva bottenvåningar Överblickbarhet Trafik
Plan-området	Nuläge Investering Förutsättningar och möjligheter					
Stadsdelen	Nuläge					